

Ilisimatusarneq

1. Ilisimatusarneq ilaalu ilanngullugit

Ilisimatusarneq ilaalu ilanngullugit

Ilisimatusarneq inuiaqatigiit ineriertornerannut atugarissaarneranullu pingaaruteqartorujussuuvoq. EU-mi nunat ilisimatusarnermut ineriertortitsinermullu aningaaasartuutitik tamarmiusut tunisassiornerup nalingisa (bruttonationalprodukt) 1 procentiinut qaffatsinniarpaat.

Kalaallit Nunaat anguniakkamut taama ittumut pisussaaffilernikuunngilaq, kisianni ilisimatusarnermi ingerlatat ineriertortinnissaannut ingerlatsinissaq oqaasertalerneqarsimavoq.

Kalaallit Nunaanni ilisimatusarneq marlunnut annertuunik imalinnut immikkoortinnejarsinnaavoq;

- Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinut tunngasut aamma silap pissusaanut tunngasut
- Aningaaasarsiornikkut pisariaqartitat pillugit ilisimatusarneq europamiunillu imaluunnit nunarsuaq tamakkerlugu soqtigineqartunik tunngaviusumik ilisimatusarneq.

2. Ilisimatusarnikkut ingerlatsineq

Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnikkut ingerlatsineq

1993-ip aallartinnerani Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi ilisimatusarneq suliassaqaqfittut pilersinneqarpoq. Peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnikkut ingerlatsineq naalakkersuisoqarfip akisussaaffigilerpaa. Taanna ilisimatusarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nassuaat Iliuusissanillu Pilersaarut 1998-2000-mut 1997-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqartumi allaaserineqarpoq. Nassuaat Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnikkut siunertanik kiisalu ilisimatusarnermi pimoorussassanik arlalinnik siunnersuutinik imaqarpoq.

Nunatsinni ilisimatusarfigineqarsinnaasut makkuupput:

- Ilisimatusarfik, taanna kalaallit oqaasiinik atuakkiaannillu kiisalu issittumi kulturikkut inuiaqatigiissutsikkullu pissutsinik ilisimatusarfiuvoq.

- Pinngortitaleriffik, Pinngortitaleriffik ilisimatusarneq tunngavigalugu Kalaallit Nunaata piusuussutai uumassusillit piujuannartuaannartumik piniarneqartarnissaannik aqqutissiuusisarpoq. Pinngortitaleriffimmit avatangiisit aamma uumassusillit assigiinngitsitaartut amerlassusiisa qulakkeerneqartussaapput
- Silap Pissusianik Ilisimatusarfik tassaavoq ilisimatusarnikkut silap allanngoriarornerata issittup imartaanut sunniutigisinnaasaanik misissuineq, kuunnut, tatsinut imarnersanut, nunamut taamatuttaaq innuttaasunut sunniuteqarnera – malittuanillu iliusissanik pinaveersaartitsinermullu naleqqussaaneq.
- Nunatta Katersugaasiviani Allagaateqarfianilu kulturikkut oqaluttuarisaanerup uppermarsaaserneqarnissaanut ilisimatusartoqarpoq.
- Naatsorsueqqissaartarfiup ilaatigut inuiaqatigiinnik ilisimatuussutsikkut misissuineq ingerlataraa.
- Center for Arktisk Teknologi (ARTEK) ilisimatusarnikkut makkunani misissuiffiusoq: Sanaartorneq aamma teknikkikkut sanaartorneq, Nukissiorfiliorneq, Avatangiisintut Aatsitassanullu tunngasut.

Aammattaaq Kalaallit Nunaanni Misissueeqqaarnerit (Asiaq), Inerisaavillu ilisimatusarnermik ingerlataqarput. Taamatuttaaq Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissuani peqqinnissamut ilisimatuussutsikkut ilisimatusarneq ingerlanneqartarpoq. Kingullermik Danmarks Tekniske Universitetip aammalu Sanaartornermik Ilinniarfiup akornanni suleqatigiinnikkut Center for Arktisk Teknologi pilersinneqarpoq.

Kalaallit Nunaata ilisimatusarnermik ingerlatsiffii tulliuttumi sukumiinerusumik allaaserineqarput.

Ilisimatusarnerup siuarsarneqarnera

Kalaallit Nunaanni ilisimatusarfiusut siuarsarniarlugit tapersorniarlugillu ilisimatusarnermi suliniutinut nutaanut aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. 1997-miit ukiumut marloriarluni agguasoqartarpoq. 2006-miit Tips- og Lottomidlernit ilisimatusarnernut nalinginnaasunut siunertalinnut tapiissuteqartarneq ilangunneqartalerpoq.

Aammattaaq peqqissutsimut ilisimatusartarneq tapersorsorniarlugu aningaasanik immikkoortitsisoqartalerpoq.

Naalakkersuisut ilisimatuussutsikut suliassaqarfinnik immikkut suliniuteqarfiusussanik toqqaasimapput:

- Avatangiisitigut pinngortitatigut isumalluutitigullu ilisimatusarnerit
- Inuiaqatigii inuussutissarsiutillu siuarsarneqarnerat
- Inuussutissarsiornерup ineriertortinneqarneranut toqqammavitsigut piumasaqaatit
- Kulturikkut oqaluttuarisaaneq oqaatsillu

- Inuuniarnermut atugarissaarnermullu tunngassuteqartut
- Peqqinneq nerisaqarnerlu.

Ilisimatusarnikkut suleqatigiinneq aamma attaveqaqatigiinnik pilersitsineq

Ilisimatusarnikkut suleqatigiinnermut aamma attaveqaqatigiinnermik pilersitsinermut tapiissuteqartoqartarpooq, taamatuttaarlu kalaallit ilisimatusarfeqarfii suleqatigalugit ilisimatuutut isumasioqatigiissitsisoqartarluni. Ilisimatusarfeqarfii ilisimatusartullu nunat tamalaat attaveqaqatigiinnerannut ilaapput.

Ingerlatitseqqinneq

Ilisimatusarnermi angusat naqitami Inussummi – Nunani issittuni ilisimatusarnermut atuagassiami ingerlateqqinnejartarpooq. Taamatuttaaq ilisimatusarfeqarfii ataasiakkaat ilaatigut angusatik namminneq naqitertittakkamikkut saqqummersittarpaat.

Kalaallit Nunaanni ilisimatusarnermik ingerlatitseqqinneq aamma Ilisimatusartut nutaarsiassanik allagaasigut pisarpooq, taakku ukiumut sisamariarlutik saqqummersinneqartarpooq aammattaaq suliniut "Ilisimatoog naapiguk" Katuaq suleqatigalugu qaammatit tamaasa ingerlannejartarpooq.

Tamanna pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik paasissutissat takuneqarsinnaapput: www.naalakkersuisut.gl

Danskit ilisimatusanermik ingerlatsinerat

Koordinationsudvalget for Forskning (KUF) issittumi ilisimatusarneq pillugu nalunaarusiortarpooq.

Ataatsimiitaliaq KUF pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik takuuq: www.fi.dk

Danskit kalaallillu ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerat

Kalaallit Nunaat Danmarkillu akornanni naligiilluni ilisimatusarnikkut suleqatigiinnissamik kissaateqarnerup kinguneranik 1998-mi udvalget vedrørende dansk-grønlandsk forskningssamarbejde pilersinneqarpooq.

Tamanna pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik paasissutissat takuneqarsinnaapput: www.naalakkersuisut.gl

Nunat tamalaat ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerat

Ukiuni kingullerni Issittoq pillugu ilisimatusarnermut nunat tamalaat soqutiginninnerat annertusiartarpooq. Pingartumik makkununnga tunngasunik: avatangiisit silallu pissusaa, pinngortitami isumalluutit, inuiaqatigiit ineriertortitaannerat nunarsuullu pissusaanut tunngasunik ingerlatsineq.

Nunat ilaat - Danmarkip saniatigut – Issittumi ilisimatusarnermik immikkut soqutiginninnerminnik takutitsisut taaneqarsinnaapput Norge, Sverige, Finland, Rusland, Tuluit Nunaat, Frankrig, Tyskland, Schwiez, Japan, Canada

aamma USA. Nunat taakku ilaat arlallit issittumi ilisimatusarnermiik ingerlatsivinnik imaluunniit Kalaallit Nunaanni ilisimatusarfimmik pilersitsereersimalerput.

Tamatuma ilutigisaanik nunat tamalaat attaveqaqatigiinnik, suleqatigiiffinnik ataatsimiitaliarsuarnillu arlalinnik pilersitsinikuupput, nunanik issittumiittunik sammisaqartunik.

Tamanna pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik paasissutissat takuneqarsinnaapput: www.naalakkersuisut.gl

Nunat tamalaat Issittumut ukiorititaat 2007-2009

Nunat tamalaat Issittumut ukiorititaat tassaavoq issittup eqqaani nunani taakkulu pillugit ilisimatusarnerit assigiinngitsut nukittorsarnissaat siunertalarugu nunat tamalaat ilisimatusarnermut siunnersuisoqatigiivisa (ICSU) nunani tamalaani suliniutissatut aalajangiussaat. Kalaallit ilisimatusartut pilersaarusanut arlalinngut peqataapput pingaarnertut inuiaqatigiinnik ilisimatusaatinut, filosofimut, oqaluttuarisaanermut, oqaatsinut atuakkianullu tunngasunut. Inaarsilluni IPY-mik ataatsimiinneq ingerlanneqassaaq Montrealimi 2012-mi.

Nunat tamalaat Issittumut ukiorititaat 2007-2009-mi ilisimatusarnerit uani takuneqarsinaapput: www.ipy.org

3. Ataqatigiissaarineq, ilisimatusarnermut tapiissutit aamma paasissutissiisarneq

Ataqatigiissaarineq, ilisimatusarnermut tapiissutit aamma paasissutissiisarneq

FIVU-mi Issittumi allattoqarfik nutaaq

Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Ministereqarfip (Uddannelses-Forskningsministeriet) oktuuparimi 2013-mi Issittumi allattoqarfik pilersippaa, allaffeqarfik issittumi ilisimatusaatinik ingerlatsinerni Naalagaaffeqatigiinnerup iluani pitsaanerusumik tamakkiisumillu misissuisinnaanissamik periarfissiivoq. Issittumi ilisimatusaatinik ingerlatsinerit siusinnerusukkut ministereqarfip allaffe-qarfiini arlalinni inisisimallutik aqunneqarput, maanna issittumi allaffeqarfimmi ataatsimut ingerlanneqalerlutik. Allaffeqarfip nunani avannarlerni suleqatigiiffiup sulisui qanimit suleqatigai.

Allaffeqarfik issittumi ilisimatusarnissamut isaaffittut atorpoq, soorlu oqartussaqarfinnut, ministerieqarfinnut, fondinut assigisaanullu. Allaffeqarfik ilisimatusarnerup qanoq ingerlanissaanut imaluunniit universitetit ilisimatusaatinik aaqqissuussinerannut piginnaatitaaffeqanngilaq.

Issittumi allaffeqarfik 2014-mi ukiup siulliup affaata ingerlanerani, Naalagaaffeqatigiinnerup iluani issittumi ilisimatusarnermik nalunaarsuivoq. Nalunaarsuut uani takujuk.

Issittumi allaffeqarfik akisussaavoq ukiumoortumik issittumi ilisimatusarneq pillugu ataatsimeersuartitsissalluni, 2014-mi juunimi siullermeersumik ingerlanneqartutut.

Issittumi allaffeqarfik pillugu Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu ministereqarfia nittartagaa ammarlugu paasisaqarfigiuk.

Issittumi Ilisimatusarneq pillugu oqalliffik

Issittumi Ilisimatusarneq pillugu oqalliffik 2013-mi decembariugaa aallarnerneqarpoq. issittumi ilisimatusarnermut atatillugu ineriaartorneq ilisimatusaatinillu ineriaartortitsineq oqalliffiup qularnaassavaa. Issittumi ilisimatusarnerit ineriaartortitsinerillu pioreersut ataqatigiissaarneqarnerat annertunerusumillu angusaqarnissap ikorfersornissaat oqalliffiup siunertaraa.

Issittumi Ilisimatusarneq pillugu oqalliffimmik aallarniinerup atorfeqarfifit assiginngitsut suliatigut ilanngusaasa ataqatigiinnerusumik ikorfersorneqalissapput.

Ilisimatusarnermut Nutarterinermullu Aqutsisut: www.fivu.dk iserfigalugu paasisassarsiorfigiuk.

4. Inunnut, Peqqissusermut Inuaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarneq.

Inunnut, Peqqissusermut Inuaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarneq.

Kalaallit Nunaanni Inunnut, Peqqissusermut Inuaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarneq tunngasunik ilisimatusarneq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu ilisimatusarfinni arjalinni ingerlanneqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Inunnut, Peqqissusermut Inuaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarneq tunngasunik ilisimatusarneq pingaartumik Ilisimatusarfimmi ingerlanneqarpoq. Taassuma saniatigut Meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaqarfik, Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu kiisalu Groenlandica ilisimatusarnermik ingerlataqarput.

Ilisimatusarfik

Instituttit pingasut Ilisimatusarfimmiippuit:

Ilimmarfimmi instituttit

- Ingerlatsinermik immikkoortortaqarfik
- Oqaasilerinermik, Atuakkialerinermik Tusagassiutilerinermillu immikkoortortaqarfik

- Inuiaat Piorsarsimassusaasalu oqaluttuarisaanerannik immikkoortortaqarfik
- Upperisarsiornermi immikkoortortaqarfik
- Isumaginninnermi immikkoortortaqarfik
- Tusagassiorermik immikkoortortaqarfik
- Nutserinermut Oqalulttaanermullu immikkoortortaqarfik.

Peqqissaanermik Ilisimatusarfik.

Ilinniarnermik Ilisimatusarfik:

- Ilinniarfissuaq – Ilinniartitsisunngorniarfik,
- Inerisaavik – Ilinniaatsinut immikkoortortaqarfik

Ilisimatusarfik pillugu paasissutissat sukumiinerusut nittartakkami uani takuneqarsinnaapput: www.ilisimatusarfik.gl

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Naatsorsueqqissaartarfik misissuinerit imissutigineqartut ilisimatusarnermullu peqataanerit suliarisarpai.

Naatsorsueqqissaartarfik pillugu paasissutissat sukumiinerusut nittartakkami uani takuuk: www.stat.gl

MIO - Meeqqat inuuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat

Meeqqat Illersuisuat, Meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivik aamma Meeqqat siunnersuisoqatigiit 1. marts 2012-mi aallartippuit. Tassunga atatsillugu MIPI unitsinneqarpoq ilisimasanillu katsersivik meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivimmut ilanngunneqarluni. Meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivik MIO-mik (Meeqqat inuuusuttullu oqaloqatiginnittarfianik) ateqalerpoq.

FN-p Meeqqanut isumaqatigiissusiaa aallaavigalugu meeqqat inuuusuttullu inuiaqatigiinni isumannaatsuunissat soqtigisaasalu siuarsarnissaat MIO-p suliassatut pingaarnertut suliassaraa. Meeqqat inuuusuttullu MIO-mi siunnersorneqarsinnaapput ilitserorneqarsinnaallutillu. Innuttaasut, sulianik immikkut ilisimasallit poliitiikerillu aamma meeqqat pisinnaatitaaffiinik sullissivimmut apeqquteqarsinnaapput isumasiuisinnaallutillu.

MIO-p nittartaga ateqarpoq www.mio.gl

Groenlandica

Groenlandica tassaavooq kalaallit atuagaateqarfiat, tassani pingaarnertut suliassaavoq Kalaallit Nunaata kulturikkut naqitanik kingornussaasa isumannaatsuutinnissaat innarlernaveerneqarnissaallu.

Groenlandica pingasunik katersugaateqarpoq:

- Inuiattut katersugaatit
- katersugaatit immikkut ittut
- katersugaatillu attartorneqarsinnaasut

Nunatta Katersugaatai pingaarnertut tunniussisussaatitaanikkut piorsarneqassaaq,
Groenlandica Ilimmarfimmi inissisimavoq, aaqqissuussaanikkulli Nunatta Atuagaateqarfia immikkoortuatut inissisimalluni. Atuakkanik atorniartarfik tamanut ammavoq.

Groenlandica pillugu nittartagaq una sukumiinerusumik takuuk:
www.groenlandica.gl

Ilinniarnermik Institutti - Inerisaavik

Ilinniarnermik Institutti - Inerisaavik meeqqat atuarfiini perorsaanermut tunngasunik suliaqarnermik sullissineq suliarisaraa, tassaniillutik:

- Fagimi siunnersuisutut kiffartuussineq
- Atuartitsinermi atugassanik ineriaartortitsineq
- Meeqqat atuarfiini ingerlatsinermik naliliineq
- Pikkorissaaneq ineriaartortitsinermillu suliaqarneq

2011-mi diplomimut, masterimut kandidatimullu, pikkorissarnernullu allanut aningaasat ingerlatsinermi atugassat Inerisaavimmit Ilinniarfissuarmut Ilisimatusarfimmut tassannga aqtassanngorlugit nuunneqarput.

Inerisaavik pillugu paasissutissat annertunerusut nittartakkami uani takukkit:
www.inerisaavik.gl

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu

Nunatta Katersugaasiviata Allagaateqarfialu kulturikkut oqaluttuarisaanermik ilisimatusarneq ingerlataraa. Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanera piffissaq tamaat pisukkaarlugu itsarnitsanik ilisimatusarnermi aallaavigineqarpoq. Inuaqatigiilerinermut kulturimullu tunngasunik misissuineremi kalaallit atisatoqaat kulturilu aallaavigineqarput, oqaluttuarisaanermullu tunngasut nunasiaateqarnermut sammitinneqarlutik. Taassuma saniatigut Nunatta Katersugaasivia kulturikkut oqaluttuarisaanermut eqqisisimatisinermullu tunngasunut tamanut akisussaasuovoq aatsitassarsiorfinnnullu nukissiorfinnnullu arlalinnut siunnersuisartuulluni.

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu pillugit paasissutissat sukumiinerusut nittartakkami uani takukkit: www.natmus.gl

Inunnut inuaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarneq

Ilisimatusartut arlallit Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimatusarnermik ingerlataqarput. Ilisimatusarfigineqartut pingaaruteqarnerit tassaapput:

- The International Work Group on Indigenous Affairs nunap inoqqaavi pillugit ilisimatusartoq ilaatigut nunanut issittumiittunut tunngassuteqartunik. Tamanna pillugu sukumiinerusumik paasissutissat nittartakkami uani takukkit:
www.iwgia.dk

- Kulturikkut pisinnaatitaaffinnik ilisimatusarneq (CRS) Københavnip Universitetiata Centeriani nalagaaffiup – inuaallu pisinnaatitaaffiinut tunngasut naalagaaffeatiinnerup iluani qitiutinneqarput inooqatigiit pissutsimikkut pisinnaatitaaffii aallaavigalug
- it. Pineqartut nittartagaq una ammarlugu qimerluukkit: <http://jura.ku.dk/crs/>
- Institutimi Kulturit killingi akimorlugit – Nunallu immikkoortuini tunngasunik ilisimatusaatit Københavnip Universitetianii, ilisimatusarneq qulequttanut makkununnga sammisaqarfiuvoq, tassalu Kalaallit Nunaata nunasiaataalerneranit pisimasunut, eskimuut oqaasinut taamatullu kulturitigut aammalu inuiaqatigiit pissusaannut tunngasut. Pineqartut nittartagaq una ammarlugu qimerluukkit: <http://tors.ku.dk>
- Aalborg Universitetimit inuiaqatigiilerinerimi nunarput pillugu kiisalu nunap aningaasarsiornerullu pilersaarusrorseqarnera samminerullugit ilisimatusarneq ingerlanneqarpoq. Pineqartut nittartagaq una ammarlugu qimerluukkit: www.aau.dk
- Naalagaaffiup Inuaat Peqqissusiannut Institutia (SIF) Kalaallit Nunaanni inuaat peqqissusat inuiaqatigiit pissusaannut tunngasut aallaavigalugit sammineqarput. Pineqartut nittartagaq una ammarlugu qimerluukkit: www.si-folkesundhed.dk
- Nordregio – Nordic Centre for Spatial Development, tassaavoq nunat avannarliit ministerrådiata ilisimatusarnikkut centeria nunap immikkootuisa ineriertornissaat siunertaralugu (Nordisk Ministerråds forskningscenter). Pingaarnertut ilisimatusaatigineqarput Kalaallit Nunaanni taamatullu Issittumi inuiaqatigiit pissusaannut tunngasut allanngoriartornerat. Centerittaaq ingerlataraa nunat avannarliit ministerrådiata issitumi ilisimatusarnikkut programmia. Pineqartut nittartagaq una ammarlugu qimerluukkit: www.nordregio.se

Inuit kulturiannik Ilisimatusarfimmi aamma Issittumi ilisimatusarneq
 Institutimi Kulturit killingi akimorlugit – Nunallu immikkoortuini tunngasunik ilisimatusaatit Københavnip Universitetianut atasumi oqaatsinut, kultureqarnermut inuiaqatigiinnullu tunngasunik ilisimatusarnernut tunngasut ilinniartitsissutigineqarput ilisimatusarfigineqarlutillu. Nunat sumiiffii tunngavigalugit ilisimatusarnerit Kalaallit Nunaanni, Canadami, Alaskami Sibeeriamilu inuit najugaannut sammisitaanerupput, Kalaallilli Nunaat pingaarerutilugu. Kalaallit oqaasii allanertat oqaasiisut ilinniartitsissutigineqartarput.

Nittartagaq una sukumiinerusumik takuuq: <http://eskimologi.ku.dk>

SILA – Arktisk Center ved Nyere Tid og Verdens Kulturer, Nationalmuseet
 SILA Københavnimi Nationalmuseumip ataaniittooq 1999-mi pilersinneqarpoq. 2014-mili SILA – Arktisk Center ved Nyere Tid og Verdens Kulturer, Nationalmuseumimik taaguuteqalerpoq. Avannaarsuani Atlantikullu

avannaatungaani itsarnisarsiornermut oqaluttuarisaanermullu ilisimatusarnikkut qitiuvoq. Qitiusumik ilisimatusarfiup Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu qanimat suleqatigai.

Tamanna pillugu paassisutissat nittartakkami uani sukumiinerusumik takuneqarsinnaapput: www.natmus.dk

5. Peqqissutsimik ilisimatusarneq

Peqqissutsimik ilisimatusarneq

Kalaallit Nunaanni peqqinnej pillugu ilisimatusarneq annertuvoq, kisianni ilisimatusartut amerlanertigut Danmarkimeersuusarpuit nunanillu allaninngaanneersuusarlutik. Taamaattumik ilisimatusarnermi angusat Kalaallit Nunaanni innuttaasunit iluaqtigineqarnissaasa qulakkeernissaat pingaaruteqarpoq. Nunatsinnilu peqqissaasut ilisimatusartullu misilittagarineqalersunik avitseqatigineqartariaqarput. Tamanna tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni Peqqissusermik Ilisimatusarfik pilersinneqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Peqqissusermik Ilisimatusarfik

Peqqissaanermik ilinniarfik, Napparsimasunik paarsineq Peqqissaanermillu ilisimatusarnermik Instituti 2013-mi Ilisimatusarfiup ataani inisisimalerpoq. Kalaallit Nunaanni Peqqissusermik Ilisimatusarfimmi professorimik aamma lektorimik atorfeqartitsisoqarpoq.

Peqqissaaneq Peqqinnerlu pillugu Ilisimatusaatnik ingerlatsivik Ilisimatusarfiup ataani ingerlataasoq Peqqissaanermik ilinniakkatut ilisimatusaatitut ingerlataavoq. Ilisimatusarfimmi ilisimatusarnermut allaatigisanik allannerit, PhD pillugu aasaanerani atuarnerit Arktiske Universitet suleqatigalugu ingerlanneqartarput, taamatullu pikkorissarnerit Ilisimatusarfimmi Institutit allat Pinngortitaleriffillu suleqatigalugit ingerlanneqartarlutik.

Centeri Kalaallit Nunaata avataani Ilisimatusarfekarfinnik ilisimatusarnermi suleqateqarnissamik isumaqatigiissuteqarpoq.

Dronning Ingridip Napparsimavissuani Nuummiilu Nakorsiartarfimmi sinerissamilu peqqissaaveqarfintti arlalinni nakorsat ilisimatusarnermik suliniutit arlallit aallartissimavaat nunatsinnilu nunanilu allani ilisimatusarnerit arlaqartut peqataaffigalugit. Peqqinnissamut tunngasunuk ilisimatusarnerit amerlanerit nunat tamalaat ilisimatusarnikkut attaveqaqatigiinnerini ilisimatusarnermi suliniutinut ilaapput. Sinerissami peqqinnissaqarfimmi sulisut namminneq peqqissaaveqarfimminni napparsimavimminnilu ilisimatusarnerni peqataasarpuit. Ilisimatusarnerit tamakku najukkami, nuna tamakkerlugu nunallu tamalaanit peqataaffigineqartarput. Nakorsatut ilinniarsimaneq nangillugu ilisimatuutut misissuinermerik sungiusarneq maanna aamma ingerlanneqarsinnaalerpoq, taamatullu nunatsinni nakorsat ilisimatuutut missuinissamut pilersaarusiaat

arlallit aallartipput. PhD-tut pilersaarusat Kalaallit Nunaanni atorfeqartunit ingerlanneqarlutik naammassineqassapput. Ukiuni kingullerni peqqissaasut ernisussiorfullu ilisimatusarneq tunngavigalugu ilinniartitaanerit ilisimatusarnerillu aallartissimavaat, pingaartillugu innuttaasut peqqissuunerat.

Kalaallit Nunaanni Peqqinnissakkut ilisimatusarnermut Siunnersuisoqatigiit

Peqqinnissamut Naalakkersuisup 1996-mi novembarimi Kalaallit Nunaanni Peqqinnissakkut Ilisimatuussutsimi Ilisimatusarnermut Siunnersuisoqatigiit pilersippai Naalakkersuisunut ilaasortamut siunnersuisartuuusussat, Kalaallit Nunaanni peqqinnissamut ilisimatusarneq pillugu oqallittoqalernissaanut kaammattuisartussat kiisalu suliassaqarfinni suliniuteqarnissamut toqqaasartussat.

Tamanna pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik takuuk:
www.peqqik.gl

Nunatsinni nakorsaaneqarfik

Nunatsinni nakorsaaneqarfimmit nunami maani peqqissuseq nakkutigineqarpoq. Tamanna pisassaaq nappaatinik tunillaassortunik, kræftimik, inunngortut toqusullu allattorneqarfíni il.il. nalunaarsuinikkut. Nalunaarsuinerit peqqinnissakkut ilisimatusarnermi pingaaruteqarput.

Grønlandsmedicinsk Selskab

Grønlandsmedicinsk Selskab tassaavoq ilisimatuussutsikkut ingerlatseqatigiiffik Dansk Medicinsk Selskabip ataaniittoo. Ingerlatseqatigiiffiup ilaasortai nakorsat saniatigut tassaapput Kalaallit Nunaanni issittumilu nunap immikkoortuini allani peqqinnissakkut ilisimatusarnermik peqataasut soqtiginnittullu.

Grønlandsmedicinsk Selskab pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik takuuk: www.gmsnet.dk

Nuna Med

Nuna Med ilisimatuut Kalaallit Nunaanni nakorsaatinik suliaqartut ataatsimeeqatigiittarfigaat. Ataatsimeersuarneq, Nuummi ukiut pingasukkaarlugit pisarpoq, Grønlands Lægekredsforening, Grønlands Sygeplajerskeorganisation, Grønlandsmedicinsk Selskab taamatullu Kalallit Nunaanni Peqqinermut Ilisimatusarnermut Centerimit pilersaarusrorneqarlunilu ingerlanneqartarpoq.

Nuna Medimi ataatsimeersuarnissaq tulliani Nuummi 2016-imí ingerlanneqartussatut pilersaarutigineqarpoq.

6. Pisuussutit, avatangiisit teknikilu pillugit ilisimatusarneq

Pisuussutit, avatangiisit teknikilu pillugit ilisimatusarneq

Pinngortitaleriffik

Pinngortitaleriffik Namminersorlutik Oqartussat pinngortitamik ilisimatusarnernik ingerlataannut eqiteruffiuvoq. Pinngortitaleriffik Nuummiippoq 1995-milu pilersinneqarluni.

Kalaallit Nunaanni eqqaanilu pisuussutinik uumassusilinnik nungukkiartuutaanngitsumik atuinermut ilisimatuussutsikkut tunngavissiinissamut, avatangiisit uumasullu assigiinngisitaartut amerlassusiinik qulakkeerinninnissamut, Namminersorlutik Oqartussanut siunnersuinermi minnerunngitsumillu ilisimatusarnermi angusanik tamanut saqqumiussisarnissaq Pinngortitaleriffiup siunertaraa.

Silap pissusianik ilisimatusarfik 2009-mi Pinngortitaleriffimmuit inissippoq. Silap pissusianik ilisimatusarfik Danmarkimi Videnskabsministeriumimit aningaasalersorneqarpoq, aallartinneranut ukiunilu tallimani ingerlanneqarnissaanut 75 million koruuninik tunisilluni. Silap pissusianik ilisimatusarfik nunat assigiinngitsut akornanni ilisimatusarnikkut attaveqarfeqarpoq taamatullu issittup pissusianik inuaallu periaasiannik silap pissusiata sunniutaanik ilisimatusarluni, tamatumunngalu atatillugu silap pissusiata nunatsinnut nunattalu inuinut qanoq sunniuteqartarneranik.

Pinngortitaleriffik Pinngortitaleriffimmilu suliassat pillugit paasisaqnarnerorusukkuit nittartagaq una takuuk: www.natur.gl

Qallunaat Nunaanni Kalaallit Nunaannilu Ujarassiuut Misissuisoqarfiat (GEUS)

GEUS tassavoq Klima-, Energi- og Bygningsministeriumip ataani namminersorluni attaveqanngitsumillu ilisimatusarnermik institutitut ingerlausoq. GEUS-p akisussaaffigaa Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu ujarassiornermut tunngasutigut nunap nunavittaata avammut killinginut atasunik misissuineq. GEUS-i nunat assigiinngitsut akornannut naleqqiulluni ilisimatusarnermik qaffasissumik ingerlatsivoq Danmarkip Kalaallillu Nunaanni ujarassiornikkut nunap pisuussutaanut tunngasunik iluaqtiginninniarnissaq illersuinissarlu tunngavigalugu. GEUS-i ujarassiornermut paassisutissanik danskit nunatsinnilu pinngortitaq, avatangiisit, klima, nukissiorneq aammalu atortussiassanut tunngasunik oqartussaqarfiet taamatullu oqartussaaffeqarfiet pineqartunut tunngasunik sulineranni suleqataalluni. GEUS Nuummi allaffiqappoq.

GEUS-ip sulinera atuagassiallu nittartakkami uani nassaarineqarsinnaapput: www.geus.dk

DCE – Nuna tamakkerlugu avatangiisitigut nukissiornikkullu katersivik, Aarhusip Universitetianii

DCE paasisimannittunit tamarmik atorneqarput, annerusumik Bioscience Institutimit aammalu Avatangiisinut ilisimatusarnikkut Institutimit atorneqarnerulluni. DCE-mi Kalaallit Nunaata uuliaqarneranut

atortussiassaqarneranullu iluaqtiginninnissaq siunertaralugu avatangiisirut tunngasunik suliniarneq annertooq ingerlanneqarpoq. Suliaq tamanna Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfíup aatsitassaqarnikkut suliniarnermi oqartussaanikkut suliaqarneranut tapersiutaavoq.

Biosciencemi aammalu Avatangiisirut ilisimatusarnikkut Institutimi sulisut aammattaaq sullissivimmi sammisanik pimoorusillutik Kalaallit Nunaanni misissuinernik nakkutiliinernillu ingerlatsippu, Danmarkimi Nukissiornikkut Avatangiisinullu aqutsisoqarfíup ataani inissimasumit Danceap aningasaateqarfianit aningaasalersorneqarluni. Matumani Zackenbergip avatangiisai nakkutigalugit Nuullu avatangisai Greenland Ecosystem Monitoring (GEM-mut programiliaq malillugu) nakkutiliinikkut taamatullu Kalaallit Nunaanni Issittumilu Avannarlermi mingutsitsinernik nakkutiliinerit.

DCE, Aarhus Universitetip nittartagaa: www.dmu.au.dk

Asiaq - Kalaallit Nunaanni Misissueeqqaarnerit (Greenland Survey)

Asiaq katersarpoq, aserfallatsaaliiarpoq Kalaallillu Nunaata assinginik avatangiisit nalunaarsuutillu nunamut tunngasut saqqummiuttarpai. Imermut tunngasunik ilisimatusaatit, silap pissusia, ujarassiornermi tekniki, nunami uuttortaaneq, nunamik assiliorneq, nunatanik tunniussinerit, illunik nalunaarsuineq, eqqakkat aqqutaasa nalunaarsornerat, nunap ilusaanik suliaqarneq, Kalaallit Nunaannilu allaffeqarfinnik, suliffeqarfinnik pilersaarusiorneq tunngavittullu titartakkiorneq ilisimatusarnerlu Asiamit suliarineqartarput. Nalunaarsuutit pissarsiarineqartarput Asiap allallu oqartussaasut suliaqarnerisigut, pilersaarutinik tunisaqarnikkut, suliamik piniarnertigut pingaarnermillu ilisimatusaatitut pilersaarusanik ingerlatsinermi peqataanikkut, tamatumuuna Asiaq sulianut qaffasissumik ingerlatsivoq nunami maani nunanilu allani assigiinngitsunik piginnaasaqartut qanimat suleqatigalugit.

Asiaq pillugu nittartakkami uani sukumiinerusumik takuuk: www.asiaq.gl

Center for Arktisk Teknologi

Center for Arktisk Teknologi (ARTEK) Kalaallit Nunaata Danmarkillu suleqatigiinnerisigut pilersinneqarpoq, Kalaallit Nunaanni sumiiffinni inoqarfiusuni teknikkikkut ilisimatuussutsikkullu ilisimatusarnerup nukittorsarneqarnissaa siunertaralugu.

ARTEK pilersinneqarpoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akunnerminni suleqatigiinnerisigut Kalaallit Nunaanni teknikkikkut/ilisimatusarnikkut ilinniartitsinikkullu piginnaaneqalerunerunissaq siunertaralugu. ARTEK Danmark Tekniske Universitemi Sanaartornikkut Institutimut (DTU) immikkoortortaavoq Sanaartornermik Ilinniarfimmi, Sisimiuni, ilaatigullu Kgs. Lyngbymi aallaaveqartoq. Ilisimatusarnikkut taamatullu ilinniartitsinikkut Qaasuitsumi teknologiimik inerisaaviup sammisarai sanaartorneq, avatangiisit, pilersaarusiorneq, nukissiorneq atortussarsiornerlu ajortiasumi, issittumi avatangiisimi atajuarsinnaasumik ingerlatsineq pingaarnertut tunngavigalugu. Qaasuitsumi teknologiimik inerisaavik Diplomingeniøritut ilinniarnermi Arktisk Teknologimi ingerlatsiviavoq.

Nittartagaq una sukumiinerusumik takuuq: www.arktiskcenter.gl aamma
www.arktisking.gl

Signatur forklaring:
... Oplysninger foreligger ikke
.. Oplysninger for usikre til at angives eller diskretionshensyn
. Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
0 Mindre end halvdelen af den anvendte enhed
- Nul
* Foreløbigt eller anslæt tal

Eventuel henvendelse

E-mail: stat@stat.gl

2014 ukiumoortumik paassisutissat

Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Tlf.: +299 34 57 70 · Fax: +299 34 57 90
www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl
